

De tweede helft van je leven en de last van het 'alles moet anders'-gevoel

heleen cruil

Het
VEERTIG
GEVOEL

roman

Heleen Crul

Het
VEERTIG
GEVOEL

Omniboek

1

Hoofdstuk

Traag, ontwakend uit een diepe slaap, staarde Isabelle de la Porte naar de datum op haar klokradio: 13 december 2002. Wat meer bij kennis besepte ze: er is iets met die datum. Maar wat? Tegenstribbelend wrong ze zich naar de uithoeken van haar geheugen. Het gevoel van urgentie wilde maar geen bepaalde vorm aannemen. Wel nam het lawaai van een douchende man en twee energiek rond stommelende kinderen steeds meer bezit van haar slaapkamer en haar oren.

Ze haalde gelaten haar schouders op. Wat zou ze zich in deze tijd van december – kort na het sinterklaasfeest en nog bijna twee weken verwijderd van kerst – noodzakelijkerwijs moeten herinneren? Eén ding wist ze wel zeker: de kerstvakantie naderde. En daarmee het voornemen om haar vrije tijd met een zekere wellustige doelloosheid te gaan besteden.

Ze stond huiverend op, schoof de gordijnen open en staarde in een dag die twijfelde tussen licht en donker. Waarschijnlijk zou het weer een zonnige, maar koude dag worden. Het was ongekend vroeg serieus gaan vriezen, en er werd al overal geschaatst. Vandaag had ze niet veel omhanden. Haar werkster kwam en ze zou zelf ook her en der in huis wat opruimen, boodschappen doen voor het weekeinde, wat post afhandelen. Vervolgens moest ze zich om halftwee melden bij de school van haar dochter Julia. ‘We willen morgen met de twee hoogste klassen gaan schaatsen,’ had juf Suzanne haar eind gistermiddag telefonisch laten weten. ‘Daar hebben we nog een paar ouders bij nodig.’

Isabelle had gearzeld, niet direct positief. Het leek alsof Suzanne, met wie ze een goed contact had, haar gedachten kon lezen. ‘Je weet dat ik het óók vervelend vind om altijd een beroep te moeten doen op dezelfde ouders. Maar ik durf het je te vragen omdat je hebt toege-

zegd dat je eventueel op vrijdagmiddag beschikbaar kon zijn.'

'Dat is waar,' zuchtte Isabelle gelaten. Ze had als docent Engels op een havo/vwo-college een gunstig rooster, met lesuren verspreid over vier aaneengesloten dagen en daardoor de vrijdag vrij. 'Goed dan.'

Vermoeid, maar met een tintelend, vitaal gevoel kwam ze die middag om halfvijf weer thuis. Julia was nog even met een vriendinnetje uit de buurt meegegaan. Ze stak de sleutel in het slot, draaide hem om en gaf de deur met haar schouder een duwtje, want hij klemde. We moeten daar nu toch eindelijk eens naar laten kijken, bedacht ze, voor de zoveelste keer.

Willems jack aan de kapstok verraadde zijn aanwezigheid al voordat ze hem echt gewaarwerd. Gezellig om zo samen aan het weekend te beginnen. Terwijl ze allerlei spullen uit haar tas haalde en haar muts in het daarvoor bestemde mandje boven op de kapstok mikte, kwam weer dat tijdloze beeld – broos-verse herinneringen aan het bevroren meer – op haar netvlies. Het honingblonde riet, het roerloze water met zijn zilveren, glanzende korst, de kleurige kluwen kinderen met snottebellen, opgewonden stemmetjes, rode wangen en schaatsen in allerlei soorten en maten. Te midden van al die uitbundige, onoverzichtelijke beweeglijkheid dook Juul, met haar rechte figuurtje en haar rode jack, steeds als een vertrouwd herkenningspunt op. Ze had dat stalen, afstandelijke snoetje dat kinderen zichzelf aanmaten wanneer een moeder of vader in een schoolsituatie opdoemde, en zich er daadwerkelijk mee ging bemoeien. Maar dat staal werd vloeibaar door een triomfantelijk lachje als ze langs gleed op haar nieuwe schaatsen en voorzichtig vroeg: 'Mam, hoe vind je dat ik het doe?'

Elf was ze nu, haar benen waren langer geworden, in haar gezicht werd het kind dat ze al die jaren was geweest weg geboetseerd door de puberteit. Kaaklijn en neus veranderden, kregen een robuustere vorm. En haar lichaam werd langzaam dat van een vrouw.

Willem stapte de gang binnen. 'Hoe was het?'

'Erg leuk, maar wel koud.'

Ze liep naar boven, naar de badkamer, om haar schaatskleding uit

te trekken en iets anders aan te doen. Niet veel later stak Willem zijn hoofd om de deur. ‘Kan ik er ook even bij?’ Ze hadden weliswaar twee wastafels, maar het was een ongeschreven regel dat degene die in de badkamer bezig was, zo veel mogelijk het rijk alleen had.

‘Moet je nog weg?’ Isabelle keek naar hem terwijl hij naar de inloopkast liep die op hun badkamer aansloot.

‘Heb ik je gisteren niet verteld dat er om zes uur een vergadering is van het stafconvent? Ik moet invallen voor Michel, want zijn vrouw is net bevallen van een dochter.’

‘Weer een?’

‘Ja, deze keer hadden ze natuurlijk graag een zoon gehad. Maar drie dochters heeft ook wel iets, vonden ze.’

Er zit iets afgemeten in zijn stem, constateerde ze. Ze keek gefascineerd naar de metamorfose die hij onderging van man naar heer. Daar had hij alles voor in huis. Dik, blond haar, blauwgrijze ogen, regelmatig gezicht, grote handen, grote voeten: een echte Nederlander. Alles wat hij aantrok, stond hem goed. In het dagelijks leven gaf hij de voorkeur aan een spijkerbroek of andere makkelijke broek met een poloshirt of trui en eenmaal in het ziekenhuis trok hij een witte jas aan, het uniform van medisch specialisten. Wanneer hij tenminste niet opereerde, want dan moest hij zich van top tot teen in een onflatteuze steriele verpakking hijsen. Ze keek met een schuin oog hoe hij zijn das strikte: zijn hals gespannen, zijn kin naar voren, zijn mond als een driehoek boven het streepjesdessin.

Hun blikken kruisten elkaar in de spiegel. Hij draaide zich naar haar toe en zei nors: ‘Die Duitser, Max, belde gisteravond, na het eten, toen je even bij de burens was.’

Ze voelde haar hartslag versnellen, ontweek zijn blik door een gevallen handdoek van de grond te rapen. Wist even niet wat ze moest zeggen.

Willem verbrak de stilte met de mededeling: ‘Hij zou vanavond rond halfacht terugbellen.’

Ze keek hem aan, zag hoe zijn kaken zich spanden.

‘Nou, dan ga ik maar. Tot straks. We eten eerst wat in het zieken-

huisrestaurant en daarna is die vergadering, dus het zal wel een uur of negen, halftien worden.'

Terwijl hij uit het zicht verdween, verzamelden de herinneringen zich in haar, namen allerlei vormen aan en stormden vastbesloten op haar af. Dat was het dus. Die vage onrust vanmorgen bij een blik op de klokradio. Ze had zeker geweten dat 13 december iets bijzonders betekende, maar er wilde haar vanmorgen niets te binnen schieten. Was ze het echt vergeten, of had ze het verdrongen? Omdat ze opzag tegen al die vermoeiende emoties die een hernieuwd contact met hem zouden oproepen? Even voelde ze ergernis over één zo'n telefoontje dat totaal onverwacht je verleden voor je voeten gooide en aan je plannen en perspectieven knaagde. Maar er was ook vertedering: wie kwam er nu na vijf jaar nog zo'n dwaze belofte na? Typisch Max.

'Mam, wanneer ga we eten?' Het ongeduld in die vraag van haar zoon Tijn, onder aan de trap, bracht haar terug in de realiteit. Hij leek sprekend op haar, met zijn zwarte krullen en donkere ogen.

Ze liep de trap af naar beneden.

'Wat eten we eigenlijk?,' vroeg Julia, inmiddels ook weer thuis.

Daar had ze nog niet over nagedacht, realiseerde Isabelle zich. 'Een van jullie moet maar even frietjes halen, dan maak ik er sla met ei, tomaatjes en tonijn bij.'

'Lekker,' liet haar dochter weten, terwijl ze de staart die ze bij het schaatsen van haar blonde haar had gemaakt ontdeed van het elastiekje.

Isabelle, in een behoefte even bij te komen, ging in een van de rieten stoelen in de serre zitten. De serre bood een royaal uitzicht op de grote tuin waarin de bomen hun skeletten lieten zien: stramme stammen met vertakkingen die symmetrisch dansten in de wind. De metaalgrijze lucht was inmiddels overgegaan in nachtzwart.

Ze had zich deze avond anders voorgesteld. Voelde weer de ergernis over al die avonden dat ze alleen thuis was. Die vergadering op vrijdagavond één keer in de maand was tot daaraan toe, maar aan Willem's nacht- en weekenddiensten wende ze nooit. Maar ja, patiënten hadden iets wat zij niet had. Ze waren ziek, zwak, op sterven na dood.

De lijdende mens kende geen kantoortijden. Als gezonde echtgenote van een chirurg had je dan geen recht van spreken. Tenzij je natuurlijk zelf ziek werd.

Vijf jaar... waar was de tijd gebleven? Toen was ze zevenendertig, en Max vijfenvierzig jaar. Wat moest ze in vredesnaam tegen hem zeggen? Hoe stelde hij zich een ontmoeting voor? Wat hadden de jaren met hem gedaan? Ze had zich destijds resoluut afgesloten voor verder contact.

‘Belooft me dan in ieder geval dat we elkaar over vijf jaar weer zien. Op de datum van onze eerste ontmoeting: 13 december.’ Hij bleef aanhouden. ‘Echt doen, hè?’

Een beetje bibberig had ze geknikt, de tranen biggelden over haar wangen.

Hij had nogmaals zijn armen om haar heen geslagen. ‘Liebe, liebe Emanzi.’

Daarop wrong ze zich los uit hun omhelzing. Liep weg zonder om te kijken, maar voelde zijn aanwezigheid overal. De druk van zijn lichaam, zijn lippen en zachte tong, de geur van zijn aftershave op haar wangen en de echo van zijn woorden in haar oren.

Door een merkwaardig toeval hadden ze elkaar nog eenmaal ontmoet, in Amsterdam. Daarna had ze, op een paar korte telefoontjes of e-mailtjes na, niets meer van hem vernomen.

‘Mag ik nou frietjes halen?’ Tijn stond voor haar, een en al slungeligheid. Hij was haar al bijna boven het hoofd gegroeid. Dertien jaar, tweede klas vwo, maar niet op de school waar zij Engels gaf, hadden ze samen besloten. Zij wilde in de docentenkamer geen verhalen over hem horen. En hij geen verhalen van leerlingen over haar.

Ze stond op, gaf hem geld, ging naar de keuken om de eieren te koken, trok een blikje tonijn open, sneed wat tomaatjes en maakte de sla klaar. Even later, aan de eettafel, luisterde ze een beetje afwezig naar de gesprekken van haar kinderen.

‘Mam, wat zeg je weinig.’ Julia keek haar met haar helblauwe ogen onderzoekend aan. ‘Beetje moe van het schaatsen, zeker? Je deed het

anders hartstikke goed.’

Isabelle knikte bevestigend. Het beeld van bevroren grachtjes in Leiden flitste door haar geheugen. Daar had ze leren schaatsen. Vervolgens herinnerde ze zich de eindeloze ijsvlakten van De Kaag en de Braassemmermeer, meren in de buurt van Leiden, waar ze lange tochten had gemaakt.

Terwijl de kinderen naar een of andere tv-serie gingen kijken in een hoek van de huiskamer, zocht zij haar stoel in de serre weer op. Inmiddels was het halfacht. De telefoon zweeg nog steeds. Ze wist niet wat ze liever had, dat-ie bleef zwijgen of toch ging rinkelen. Ze staarde vanuit het raam de tuin in, naar niets in het bijzonder. Gedachten aan Max tuimelden over elkaar heen. Ze voelde zich weerloos overvallen door het verleden. Hoe kon één week, alweer vijf jaar geleden, haar leven opeens zo op z’n kop zetten?’ Ze balde haar handen, die moedeloos en zwaar in haar schoot lagen, tot vuisten. Wat was toen werkelijkheid geweest en wat begoocheling, illusie?

Ze had toen haar eigen werkelijkheid gehad. Als ze ooit in het hier en nu had geleefd, totaal en volmaakt, dan was het gedurende die ene week. Alles wat ervoor was geweest en erna was gekomen, had daar niets aan veranderd. Ze had geen enkele reden om om te zien in wrok, schaamte of verlegenheid.

Isabelle schrok een beetje van de stelligheid van die gedachte, maar stond vervolgens vastbesloten op. Er moest ergens een dagboek zijn. Met een kaft van oranjeroze Chinese zijde waarop twee pauwen waren geborduurd. Daarin had ze de gebeurtenissen en gevoelens van toen beschreven, en ook de enorme huwelijks crisis die erop volgde. Ze liep naar boven, naar haar werkkamer, die volgens Willem ‘helemaal Isabelle’ was. Hier ontmoetten haar verleden en heden elkaar. In de boeken, de foto’s aan de muren en de in papier gestolde herinneringen in de kloeke antieke kast die nog van haar overgrootmoeder was geweest. Vol fotoalbums, scripties, studieboeken, ordners, dozen met dierbare prullaria. Ze kwam agenda’s tegen uit haar gymnasiumjaren, een uitgebreide briefwisseling met een jaargenote uit Amsterdam, ansichtkaarten van haar grootouders op vakantie, een poëziealbum

van haar moeder, stapels tekeningen, korte briefjes van haar kinderen en dummy's van drie boeken die ze van het Engels naar het Nederlands had vertaald; thuiswerk dat ze de eerste zes jaar van het moederschap had gedaan. Een van de redenen waarom ze besloot 1997 met een week vakantie in haar eentje af te sluiten, besepte ze opeens, was dat ze na de kerstvakantie zou beginnen als docent op de scholengemeenschap waar ze nu nog werkte.

Waar was dat dagboek? Had ze het dan toch weggegooid? Bijna moedeloos schudde ze de een-na-laatste doos leeg, en daar plofte het op de grond. Ze opende het en las op de eerste bladzijde: *Kaprun, 12 december 1997*. Haar automatische reactie was het acuut weer dicht te klappen. Toen hoorde ze beneden de beltoon van haar mobieltje.

Ze rende de trap af, nam hijgend op en hoorde: 'Met Max. Kaprun, vijf jaar geleden. Weet je het nog?'

Even had ze moeite met reageren, omdat ze nog zo hijgde en omdat ze niet de juiste Duitse woorden kon vinden. Hij lachte. 'Je hebt de laatste jaren kennelijk niet veel meer geoefend. We hadden elkaar eigenlijk op deze dag moeten zien. Ik ben het niet vergeten. Maar ik moet voor een paar maanden naar Amerika en ben pas eind april terug.'

'O,' zei Isabelle, en tot haar eigen verbazing bemerkte ze de teleurstelling in die ene klank.

'Het tweede weekend van mei logeer ik drie dagen in Huis ter Duin in Noordwijk. Dat lijkt me een gelegenheid bij uitstek om elkaar weer te ontmoeten.'

'Ja. Uitstekend,' reageerde ze, verbluft.

'Gaat alles goed met je? Nog steeds bij je echtgenoot?'

Ze negeerde zijn vraag, vroeg hoe het met hém ging. Hij verloor zich in een stortvloed van woorden.

Helemaal niets veranderd, constateerde ze aan het eind van hun gesprek. Die snelle manier van praten, zijn enorme levensenergie. Gelukkig was mei nog ver weg. Iets van respijt. Meer tijd om te wennen aan het idee dat ze hem weer zou ontmoeten.

Ze deed een potje pesten met haar kinderen en ging nog even naar

hun kamers zodra ze in bed lagen. Isabelle voelde zich vreemd ontroerd door de enige liefde die, zo niet helemaal onbaatzuchtig, dan toch alomvattend en levenslang kan zijn: die van een moeder voor haar kind.

Willem trof haar om halfelf verzonken in haar dagboek aan. ‘Het is wat later geworden dan ik dacht,’ zei hij, ongewoon bedremmeld voor zijn doen. ‘Ik ben nog even met een paar lui naar het café gegaan.’ In bed draaide hij direct zijn rug naar haar toe. Isabelle was gewend geraakt aan in ieder geval een wederzijdse welterustenkus. Kennelijk had hij de pest in. Even later hoorde ze hem snurken.

De pauwen op de kaft van het dagboek waren een mannetje en een vrouwtje, zag Isabelle de volgende dag voor het eerst. Wat een symboliek. Hij spreidde zijn prachtige verentooi in een halve cirkel, zij stond erbij en keek ernaar. Zo was dat bij haar aanvankelijk ook geweest. Max had bij hun eerste ontmoeting direct alles uit de kast gehaald. Zij negeerde aanvankelijk al die speciale aandacht.

‘Wat is dat voor iets?’ vroeg Willem toen hij haar de volgende dag in het boekje zag bladeren.

‘Een dagboek dat ik in Kaprun heb bijgehouden, en ook de maanden daarna.’ Ze klapte het dicht, stond gehaast op uit haar stoel in de serre, en bracht het terug naar haar werkkamer.

Het telefoontje van Max en het dagboek bleven de hele week tussen Willem en haar in staan, als een rotsblok dat het zicht en de greep op elkaar belemmerde.

‘Je gaat hem dus ontmoeten?’ vroeg hij uiteindelijk, haar strak aankijkend.

Ze knikte. ‘Als hij zich aan die afspraak houdt wel.’ Haar besluit stond vast, maar ze had het nog maar even voor zich gehouden, niet hardop willen uitspreken. Dat zou haar verplichten tot allerlei verklaringen en moeizame discussies.

En inderdaad: hij kon geen begrip opbrengen voor haar summiere uitleg, luisterde niet eens. ‘Waarom?’ sputterde hij, zijn krant met een boos gebaar naast zich neergooiend. ‘Het gaat nu goed met ons. We

zijn toch gelukkig samen?’

Ze pakte zijn hand. ‘Maak je geen zorgen. Mei is nog ver weg. Bovendien zou het mij niet verbazen als hij die afspraak toch weer afzegt omdat er plotseling iets tussenkomt.’

Willem haalde moedeloos zijn schouders op en liep gekrenkt weg.

Wat is dat toch met mannen, dacht ze, dat ze nooit eens echt willen praten over wat hen ten diepste beroert? Wat is er zo bedreigend aan gevoelens, aan jezelf blootgeven? Door die angst kon ze hem niet uitleggen wat haar werkelijk naar een ontmoeting met Max dreef. Het was niets meer of minder dan respect voor het toeval en gehoorzaamheid aan het lot. Intuïtief wist ze dat beide een vingerwijzing waren van een ordening die zij maar zeer ten dele kon begrijpen, maar waaraan zij als mens niettemin onderworpen was. Alles moest ze in die winter van 1997 opeens onder de loep nemen: haar huwelijk, haar moederschap, haar principes. Ze had toen geen flauw benul waarheen alle nieuwe sporen, in de sneeuw en in haar hart, zouden voeren.

Ze nam zich voor de komende tijd het dagboek tussen de bedrijven door nog eens helemaal te lezen.

Het dagboek

Amsterdam-Salzburg, vrijdag 12 december 1997

Ik zit in het vliegtuig naar Salzburg. Probeer de afschuwelijke dag die gisteren was van me af te schudden. Willem zei bijna niets onder het eten. Rationeel is het voor hem geen punt dat ik alleen wegga – ‘moet kunnen’ – maar gevoelsmatig kennelijk wel. ‘Hoe vaak ben jij niet weg geweest voor een congres ergens in Europa of zelfs in Amerika?’ sputterde ik tegen. ‘Dat is heel wat anders, dat is voor mijn werk.’ Ik hield maar wijselijk mijn mond over al die leuke tripjes die ook bij die congressen horen. Legde hem nogmaals uit: ‘Ik wil gewoon eens in mijn eentje op vakantie. Een vrouw zijn in plaats van een moeder. Lekker skiën. Een boek kunnen uitlezen. Alleen met mezelf te maken hebben. Kunnen doen en laten wat ik zelf wil. Ik ben vergeten hoe dat was.’ En wie ik in wezen ben, maar dat zei ik niet.

Tegen bedtijd kwam Tijn steeds dichter tegen me aan hangen. Hij wil met zijn acht jaar toch nog af en toe bij me op schoot, geknuffeld worden. Na het eten bracht ik eerst Julia naar bed. Met een pluchen aapje onder haar kin begon ze te huilen. ‘Ik wil niet dat je een hele week weggaat. Ik vind dat zo akelig.’ Het huilen werd hard snikken. Ik denk weleens dat groep drie nog te hoog gegrepen is voor haar. Dat ze nog een jaartje had moeten kleuteren. Haar juf vindt dat onzin. ‘Ze is zes, ze kan het heus wel aan.’ Maar ze is pas eind oktober zes geworden, terwijl sommige kinderen dat al in februari of maart werden. Bovendien is ze zo’n gevoelig kind,’ wierp ik tegen. ‘Vertrouw op mijn ervaring. De meeste kinderen moeten wennen aan groep drie. Na de kerst is dat proces voltooid.’ Terwijl ze mij dit meedeelde, keek ze zo zelfverzekerd dat ik haar als autoriteit wel serieus moest nemen.

Maar ik herinner me ook hoe ikzelf als septemberkind toch altijd een beetje op mijn tenen moest lopen.

‘Papa brengt je naar Anne. Het is toch leuk om daar een weekje te mogen logeren?’ probeerde ik haar wat enthousiaster te maken. Anne is haar beste vriendinnetje. Ze woont in de buurt, we kennen haar ouders goed. Ook al overtuig ik haar niet echt, toch wordt haar tranenvloed langzamerhand wat minder. Tijn, die ook al in bed ligt, gaat eveneens logeren bij een vriendje, Olivier. Die logeert af en toe ook bij ons, als zijn ouders eens samen weg willen. Ik aai hem nog een keer over zijn krullenbol, geef hem een dikke zoen op zijn voorhoofd. ‘Kom je me straks nog even toedekken?’ vroeg hij. Een overbodige vraag. Altijd voordat ik zelf ga slapen, loop ik ook nog even hun slaapkamers binnen. Weinig dingen zijn zo mooi en ontroerend als je kinderen in volle, ontspannen overgave aan een diepe slaap.

Eenmaal beneden inspecteerde ik nog even hun logeertassen die in de hal klaarstonden. Zat alles erin, inclusief hun ‘gebruiksaanwijzing’, mijn adres en telefoonnummer? Toch wel een prettig gevoel dat hun vader in hun buurt zou blijven.

En zo zaten wij, hij en ik, tegenover elkaar. Zucht. Zucht. We wisselden wat gemeenplaatsen uit. ‘In de diepvries liggen kant-en-klare soepen en maaltijden voor je,’ zei ik. ‘Ik zal wel vaak in het restaurant van het ziekenhuis eten. Morgen ben je zo’n duizend kilometer weg, daar moet ik op dit moment vooral aan denken,’ reageerde hij gelaten. Hij nam een slok van zijn koffie.

Veel tijd voor sentimenteel gedoe kregen we niet. De telefoon ging. ‘Een geperforeerde blindedarm bij een jongen van zeventien.’ Willem vertrok naar het ziekenhuis. Ik ruimde nog wat op. Zette nog wat klaar. En sliep al toen hij terugkwam.

Nu, op weg naar Salzburg, probeer ik het tafereel dat ik vanmorgen achterliet en in mijn hoofd blijft hangen, naar de achtergrond te duwen. Een man, een zoontje en dochtertje die mij wat timide en kleumerig uitzwaaien. Een zoen, nog een zoen. Julia: ‘Doe je voorzichtig, mama?’ Tijn: ‘Je komt toch echt zaterdag terug hè, mam? Een omhelzing van Willem: ‘Ik hoop dat je een goede, gezellige week hebt. Bel

even als je daar bent.’ Ik zwaaide vanuit de taxi die mij naar Schiphol zou brengen – blij met het feit dat we zo dichtbij wonen – en zag hun zwaaiende handen totdat de weg een bocht maakte.

Dat stomme schuldgevoel altijd. Maar nu kan ik dat dempen met een miniflesje rode wijn dat je bij zo’n synthetisch uitzierende maaltijd in de economyclass krijgt. Niet te eten, constateer ik na een paar hap-pen, en ik haal een van de lekkere broodjes die ik thuis heb klaarge-maakt uit mijn handtas. Onder me zie ik een dicht wit wolkendek met schuimachtige bobbel erop, terwijl de lucht om me heen strakblauw is. Opeens doemt er een berglandschap op met sneeuw dat als glazuur op de toppen ligt te glanzen. Wat een imponerend, wonderschoon ge-zicht. Nog even en ik ben in Salzburg. Gelukkig staat daar een bus te wachten naar het hotel in Kaprun. Het zal bij aankomst daar wel don-ker zijn. Ik ben heel benieuwd wat deze week mij zal brengen.

Kaprun, zaterdag 13 december

Hoelang ben ik nu hier? Ben ik echt pas gisteren aangekomen? Het lijkt nu al langer geleden. Mijn hotel is vrij eenvoudig, typisch Oos-tenrijks. Die Vier Jahreszeiten, zoals het heet, heeft balkons met houtsnijwerk en luiken voor de ramen met uitgesneden hartjes erin. Binnen overal houten lambrisering, donkerbruine tegels, gedroogde edelweiss achter glas aan de muur, en opgezette hertenkoppen. In het restaurant, dat eigenlijk meer wegheeft van een grote gelagkamer, brandt een haardvuur. De wanden zijn versierd met allerlei soorten opgezette roofvogels, marmotten, zelfs sneeuwluilen.

Mijn kamer is vrij klein, maar heeft een redelijke badkamer. Ik ben maar in mijn eentje en zal hier overdag niet veel tijd doorbrengen. In-middels heb ik mijn kleren in de kast gehangen en ben ik opgefrist en uitgeslapen. Merkwaardig hoe verreisd je je toch altijd weer voelt na zo’n dag.

Ik belde na aankomst even snel naar huis. ‘Alles in orde, goede reis gehad, mooie sneeuw hier, gezellig wat herbergachtig hotel,’ vertelde ik Willem. Daarna kreeg ik Juultje aan de telefoon. ‘Is het daar leuk, mama? Wat ben je nu aan het doen? Heb je al gegeten? Bel je mij

morgen nog even? Zeven dagen duren zo lang.’ Haar stemmetje werd bibberig. Daarna was Tijn aan de beurt. Hij vertelde stoer: ‘We hebben gewandeld met papa, een pannenkoek gegeten. Maar we missen je wel, hoor,’ zei hij vervolgens wat zachter. Daarna nam Willem weer de telefoon over: ‘Ik heb de logeertassen al weggebracht. Met Katrien heb ik afgesproken dat ik Julia morgenochtend vroeg, op weg naar het ziekenhuis, bij haar afzet. Zij brengt haar dan samen met Anne naar school. Tijn fietst morgenochtend gewoon samen Olivier naar school. Veel plezier daar, liefs, geniet er maar van.’

Enmaal beneden, gisteravond, wees de waard mij met een enthousiast gebaar een grote tafel met aan drie kanten banken en nog één plaats vrij: ‘*Ihre Landmanner.*’ Dat zal toch niet waar zijn, dacht ik, en ik worstelde met de neiging een andere plaats te vragen. Te laat, ik stond er al voor. En op dat moment bleek dat het nog erger kon: het waren artsen. Een met een vrouw, de andere drie zonder. Ze leken een paar jaar jonger dan Willem en waren inderdaad nog in opleiding tot specialist, vernam ik later. Daar zat ik, een beetje onwillig in een wereld die ik had willen vermijden. ‘Hoe is de sneeuw?’ vroeg ik, in een poging het gesprek een andere kant op te sturen dan opleiders, patiënten en ziektes.

Enthousiaste verhalen over een schitterende dag met prachtige sneeuw buitelden over elkaar heen. De waard vertelde dat de weersvoorzichten voor de komende dagen prima zijn. ‘Goed, dan ga ik maar eens naar bed om dat morgen uitgerust mee te maken,’ liet ik het gezelschap weten zodra ik klaar was met eten, en ik maakte mij uit de voeten. Er wachtte mij zo’n donzig Oostenrijks dekbed waar ik met een zucht van verlichting onder kroop. Ik vertrok onmiddellijk naar dat gebied waar de slaap heerste, wist niet meer dat ik bestond.

Vanochtend gluurt de zon veelbelovend met rozerode stralen over de bergtoppen. Ik ontbijt haastig, bestudeer de kaart met de liften en pistes, neem mijn eigen skischoenen mee, huur ski’s en koop bij de skiliften een abonnement.

Een paar prachtige afdalingen later zijn de schuldgevoelens over man en kinderen die ik heb achtergelaten, verdwenen. Het leven gaat

door. En hoe. Ik ski de hele dag, pauzeer kort met een broodje en warme chocolademelk en onderga daarna weer de sensatie van puur geluk: de vrijheid, de snelheid, het dansende ritme. Weer besef ik hoe tragisch het eigenlijk is om in zo'n plat land te leven, een Néder-lander te zijn. Die imponerende bergketens, het steengeworden temperament van Moeder Aarde, te moeten missen, evenals de oneindige vergezichten. Maar bovenal missen wij, Nederlanders, de mogelijkheid om zomaar eventjes een dagje of weekend te skiën. Ons rest, als we tenminste een echte winter hebben, slechts het schaatsen.

Maar nu *back to reality*: ik moet nog douchen, mijn haar föhnen, andere kleding aantrekken. Ik ben al laat. Dat was niet de bedoeling, maar ik viel even in slaap toen ik met mijn toch wel getergde spieren even op bed ging liggen. Wat een luxe om dat spitsuur thuis met kinderen, man, koken, de verhalen van iedereen, opruimen en ze op tijd het bed in krijgen, te missen. Tijdelijk natuurlijk, want hoe zou mijn leven eruitzien als ik dit allemaal niet hoefde? Dan was ik uitgegroeid tot een soort Iron Lady, vermoed ik. Niet echt begerenswaardig.

Kaprun, zondag 14 december

Hoe verrassend kan het leven zijn. Het laatste wat ik ooit had gedacht, is gisteravond gebeurd. Ik kwam de gelagkamer binnen en zag onmiddellijk dat mijn plaats bezet was. De onbekende persoon die daarvoor verantwoordelijk was, zei luid: '*Ach so, da ist Sie endlich.*' Ik was al over de tong gegaan, constateerde ik gelaten, en ik nam plaats op de plek die hij voor mij vrijmaakte. Voordat hij tegenover mij plaatsnam, stelde hij zich voor als: 'Max. Maximilian, *eigentlich.*' Hij was in gezelschap van zijn vriend Robert, een Amerikaan die via Duitsland in Londen is terechtgekomen. Daar werkt hij, zo begreep ik later op de avond, bij een internationaal advocatenkantoor. Max – Weber is zijn achternaam – werkt voor datzelfde kantoor op de vestiging in Berlijn en zo hebben ze elkaar ontmoet. Ze verblijven in een wat chiquer hotel maar vinden het zeer *gemütlich* om in zo'n typisch Oostenrijkse gelagkamer een biertje te drinken. Mijn landgenoten waren inmiddels al bijna aan hun toetje toe.

Hoe gaat dat als je na een kort dutje, douchen, omkleden, fris en koel bij een groep aansluit die met hulp van de nodige biertjes een vrolijke, wat luidruchtige saamhorigheid heeft opgebouwd? Dan voel je je een beetje misplaatst, kun je de toon niet zo snel pakken, mist de onderwerpen en de vaart van het gesprek, snapt de *inside jokes* niet. Zo verging het mij althans. Ik hulde mij dan ook in een aftastend zwijgen.

Maar opeens ontmoette ik die blauwe blik van scherp gesneden glas en keek ik naar de mond die onder die ogen razendsnel grapjes en gevatheden produceerde. Het hoorde allemaal bij die onbekende man die zich had voorgesteld als Max. Ik moest aan mezelf bekennen dat hij zeer aantrekkelijk was en steeds op een boeiende, brutale manier probeerde mij bij het gesprek te betrekken, met lichaamstaal of met een persoonlijke opmerking. Ik negeerde dat vooralsnog.

Opeens viel het woord 'emancipatie'. Er werd een beetje smalend over gedaan. Ik zuchtte, liet ze maar even hun gang gaan. Maar uiteindelijk werd het me toch te gek. De flauwe grappen, de vrouw van de arts die mee lachte, de vooroordelen die over tafel gingen, waarvan ik dacht dat ze inmiddels toch wel ontzenuwd waren. Ten slotte maakte ik van mijn hart geen moordkuil en lichtte ik toe waarom de emancipatiebeweging mijn leven heeft gered. 'Ik heb kunnen samenwonen zonder meteen te hoeven trouwen en kinderen krijgen. Ook als getrouwde vrouw kon ik blijven werken, terwijl vrouwen dertig jaar geleden nog werden ontslagen als ze in het huwelijk traden. Allemaal verworvenheden die we te danken hebben aan feministen die daarvoor hebben gestreden. Van de meeste mannen hoefde dat toen allemaal niet.'

'Jeetje, ze kan praten,' zei Max met een quasiverschrikt gezicht. We schoten allemaal in de lach. Het ijs was gebroken.

Max beheerste de verdere gesprekken, doorspekt met die milde maar rake hoon over allerlei maatschappelijke gebeurtenissen. Ondertussen, communicerend met zijn publiek, bleven zijn ogen regelmatig naar mij gaan.

'Je hebt gelijk,' zou hij later op de avond zeggen. 'Ik heb een pu-

bleik nodig.' Terwijl de leden van het artsengenootschap een voor een van tafel gingen, bestelde hij na een uitgebreid onderzoek van de kaart, een fles rode wijn. 'Laten we met z'n drieën bij de open haard gaan zitten,' stelde hij voor.

Max bleek een meester in observeren en analyseren. We keken elkaar aan, een bliksemsnelle totaalopname, alles wat ogen kunnen opnemen, zintuigen kunnen absorberen, wat je als man en vrouw aan indrukken van elkaar kunt inademen – het grifte zich in onze harten en in onze hersenen. Opeens lag zijn hand op de mijne. '*Kalte Hände, kaltes Herz,*' zei hij, en hij pakte de vingers van mijn rechterhand beet. Bekijkt de buiten- en de binnenkant en constateerde: 'Handen die uit de mouwen worden gestoken.'

Zeg dat wel, dacht ik wat bitter. Hoeveel aardappels heb ik geschild, hoeveel onkruid gewied, hoeveel prut uit de gootsteen geplukt, rommel opgeruimd, was gevouwen? Maar die handen hebben ook getypt, gestreeld, woorden kracht bijgezet, mijn haar in model gebracht, oneindig veel bladzijden van boeken omgeslagen. Wat hebben mijn handen eigenlijk niet gedaan? Ze behoren, besef ik met dank aan Max, tot het belangrijkste instrumentarium van mijn lichaam. Mooi zijn ze inderdaad niet. Ik ben te zorgeloos met ze omgesprongen.

Wat drong zich het eerst op, wat dreef mijn toenadering tot hem? Ik ervoer een groeiende nieuwsgierigheid die mij tot echte belangstelling voor hem dwong. Ik betrapte mezelf erop dat ik hem steeds tersluiks zat op te nemen.

Het is moeilijk om het uiterlijk van een man in woorden te vatten. We hebben er geen clichés voor, zoals bij vrouwen. Geen stereotiepe normen en maten. Alleen opvattingen: ze moeten er aantrekkelijk uitzien, interessant zijn, iets te vertellen hebben. Maar smaken verschillen, en vrijwel op geen enkel vlak zo sterk als op wat we aantrekkelijk vinden in een man. Ik heb vriendinnen gehad die met mannen omgingen met zo'n lage appetijtlijkhedsfactor dat ik dacht: wat zien ze in hem? Toch zagen ze soms zo veel in die mannen dat ze trouwden, en de mannen ontpopten zich tot liefhebbende echtgenoten en leuke vaders.

Ik bespiedde Max: bruin, sluik haar tot aan de oren. Wat langer in zijn nek. Mooi haar, beginnend grijs bij de slapen. Brede wenkbrauwen, met een fijne, gepenseelde haarinplant. Een levendig gezicht met opvallende blauwe ogen, omlijst door fijne rimpeltjes. Een mond, bescheiden in ruststand, zeer elastisch bij het lachen. En zacht en zoet, zou ik aan het eind van de avond ontdekken. Toen was hij mij al *Emanzi* gaan noemen, nadat wij met Robert uitgebreid het feminisme hadden besproken. Zijn vriendin heeft zowel *beauty* als *brains*, beweerde hij, en 'ze gebruikt het allebei'. Al vond hij haar intelligentie niet zo belangrijk, voegde hij daar lachend aan toe.

'Juist wel,' reageerde ik. 'Kijk naar Madonna. Voor meisjes en jonge vrouwen was zij in de jaren tachtig een rolmodel. Ze is dat waarschijnlijk nog steeds. In ieder geval heeft ze het feminisme uit de klagerige sfeer gehaald. Ze heeft laten zien dat ze het als vrouw allemaal kan en mag. Mooi, verleidelijk met haar getrainde lichaam, bekwaam, zelfredzaam, de baas van dat hele circus waarmee ze haar optreden omringt.'

Robert trok verbaasd zijn wenkbrauwen op. 'Zo had ik het eigenlijk nog nooit bekeken.'

Max haalde onwillig zijn schouders op, verzuchtte: 'Mijn vrouw had helemaal niets met emancipatie. Ze vond haar leven prima met een royale kostwinner, in een mooi huis met een werkster, vrije tijd om te tennissen, te winkelen, kortom doen te doen waar ze zin in had. Ze had er ook totaal geen problemen mee dat ik zo veel weg was. Kon ze helemaal haar eigen gang gaan. Terugblikkend behoorde ze tot de categorie vrouwen die hun mannen en hun sieraden goed verzekerd hebben, en daar de meeste waarde aan hechten.' Hij zweeg even, bekende toen met tastbare bitterheid: 'We zijn twee jaar geleden gescheiden, maar het is nog steeds niet helemaal rond. Mijn dochter van zes komt af en toe bij mij logeren.'

Meteen daarna werd hij weer de vitale druktemaker, rap van tong, raak in zijn typering, die nooit echt kan stilzitten met zijn jongensachtige lenige lichaam. Hij is krachtig, en ik moet toegeven dat ik hem fascinerend vind. Maar ik wilde hem dat niet laten merken. Mannen

zoals Max weten alles, kennen alles, hebben het allemaal beleefd, waar ter wereld ook. Je kunt ze als vrouw hooguit de bevestiging geven van hun juiste keuze, hun goede smaak. Om die reden – en vele andere – weigerde ik al te veel aandacht aan hem te schenken.

Plotseling drong tot me door hoe moe ik eigenlijk was. ‘Ik ga naar bed,’ zei ik. ‘Morgen hopelijk weer een mooie skidag. Tot dan.’

‘Zullen we nog even een wandelingetje rond het hotel?’ vroeg Max. ‘Het is volle maan en heel mooi buiten.’

Robert lachte, hoofdschuddend.

‘Doe dat dan maar zonder mij,’ zei ik meteen. Maar toch aarzelde ik. Waarom eigenlijk niet? Max zag mijn aarzeling, stond op en nam me bij de arm. We trokken onze ski-jacks en moonboots aan en liepen naar buiten. De maan stond hoog boven de Kitzsteinhorn, liet deze imponerende gletsjer schitteren in al zijn witte glorie. Ik kijk omhoog. Geen wonder dat ze ooit vereerd werd als hemelgodin.

De stilte die tussen ons viel terwijl we door de sneeuw liepen, was zo’n stilte waarin de gebeurtenissen hun schaduw vooruit lijken te werpen. Max verbrak de ban en onze beschroomdheid. ‘Eerst vond ik je er een beetje snobistisch uitzien, zoals je binnenkwam. Je bent een opvallende persoonlijkheid en toch straal je ook zachtheid uit.’ Hij trok mij naar zich toe, knuffelde me.

‘Max, ik kan dit niet, ik wil het niet,’ protesteerde ik verward.

Hij knikte en gaf me een hand. We praatten over mijn kinderen, zijn dochter van zes en zijn vluchtige contacten met vrouwen. ‘Misschien heeft een huwelijk tegenwoordig een uiterste houdbaarheidsdatum van tien, twintig jaar,’ hoorde ik mezelf zeggen. ‘Glijd je dan uit over alle ingeslopen gewoontes en gewenning. Verzamel je de scherpen van al je hooggespannen verwachtingen. Ontdek je dat je steeds minder lacht naar en met elkaar, maar je steeds meer ergert aan de onvermijdelijke wederzijdse onhebbelijkheden.’ Terwijl ik dit zomaar vertelde, schrok ik een beetje van mezelf. Hoe kwam ik daar opeens bij? Lag dit besef te sluimeren in mij, klaar om op het juiste moment geopenbaard te worden?

‘Bij mij speelde dat allemaal zeker mee.’ Max knikte instemmend.

‘Maar het was vooral mijn werk. Het voortdurende reizen. Dat werkt binnen een huwelijk vervreemdend, zeker als je vrouw je eigenlijk liever kwijt is dan rijk, als ze vooral houdt van je inkomen en de status die je haar verleent. Wat gaf bij jou de doorslag?’ vroeg hij vervolgens, en hij sloeg zijn arm om mijn schouder.

‘Van alles een beetje. Maar uiteindelijk was het toch vooral de medische fout die hij heeft gemaakt. Althans, de fout waarvan hij dacht dat hij die had gemaakt. Zijn angst voor juridische stappen. Hij kon nergens anders aan denken. Wij, de kinderen en ik, bestonden maandenlang nauwelijks voor hem. Zijn fout werd een obsessie. Dokters mogen geen fouten maken, maar dat is natuurlijk onmogelijk. Ze zijn akelig perfectionistisch; ze leren tijdens hun studie en in hun gehele opleiding dat ze het beste jongetje of meisje van de klas moeten zijn. Ik vond die allesoverheersende positie van zijn vak in ons leven altijd al lastig te hanteren, maar de kwetsbaarheid die je huwelijk en je gezin krijgen door zo’n fout, kon ik helemaal niet aan. Het leek of wij er niet meer echt toe deden. De eenzaamheid die je dan overvalt, wil ik niet nog een keer meemaken.’

‘Hoe is het afgelopen?’ vroeg hij meelevend.

‘Met een sissers. Het was geen echte fout in de zin van slordig, nalatig gedrag of zoiets, maar een beoordelingsfout die uiteindelijk geen negatieve consequenties had voor de patiënt. Toch staat het nog steeds tussen ons in. Daarom ben ik ook hier, gewoon een weekje weg, om me heel even niet meer zo verdeeld en doodmoe te voelen.’

Ik moest even slikken, knipperde met mijn ogen; het zat me nog steeds hoog. Ineens voelde ik twee armen om mij heen, troostend, gevolgd door een kus. Dit is wat ik wil: armen om me heen, iemand die meeleeft, warmte, niet altijd de sterkste moeten zijn.

We liepen samen terug, hand in hand. ‘Gaan we morgen samen met Robert skiën? En dan ’s avonds gezellig uit?’ vroeg hij, terug in de lobby van het hotel. We stonden daar, verzonken in elkaar. Door de glazen deuren zag ik de maan, opgebouwd uit stukjes eeuwigheid. ‘Tot morgen, *liebe Emanzi*,’ zei hij glimlachend. ‘Bij de skiliften, rond negen uur. Wat voor kleur jack heb je eigenlijk?’

‘Rood.’

Eenmaal op mijn kamer ontdekte ik dat het al halfeen was. Verdorrie, ik was helemaal vergeten Willem en de kinderen te bellen. Op eens voel ik een lichte paniek opvlammen, veroorzaakt door het besef dat ik me halverwege die vrije val bevond die verliefdheid wordt genoemd. Was er nog een weg terug?

*

Ze stonden niet bij de skilift. Ik wachtte en keek naar de besneeuwde bergtoppen die zich door een azuurblauwe lucht boorden. Hoorde het ijle geluid van een kerkklokje. Het oorverdovende gekletter van ski's en het doffe gestamp van skischoenen. Zag het ongeduldige dringen bij de gondel die ons naar bijna drieduizend meter hoogte zou brengen. Misschien waren ze toch alvast naar boven gegaan, veronderstelde ik, na twintig minuten wachten. Ik haastte me naar de rij voor de gondel die er net aankwam. Eenmaal boven stapte ik huiverend die smetteloze, verstilde wereld binnen. Knipoogde naar de nog kille maar oogverblindende zon. Keek naar het vrolijke, kleurrijke gekrioel om me heen op de talrijke, breed uitwaaierende pistes. Zag hoe dorpjes met dotten sneeuw op de daken en naaldbomen romantisch lagen te koketteren in de zon. Maar hoe ik ook tuurde, geen spoor van Max en Robert.

Skiën dus maar, daar kwam ik toch voor! Ik klikte mijn schoenen in de ski's en ging op weg voor een vloeiend gevecht met de sneeuw. Eerst die barre, ongenaakbare wereld van boven de boomgrens. Het dak van de wereld, met betoverende vergezichten. Het duurde even, maar toen verzoende de krachtmeting tussen mijn lichaam en het landschap zich in een ritmische cadans, zoefde snelheid als muziek langs mijn oren, deden de sluiers van opstuivende ijskristallen mij duizelen van heerlijkheidsbesef. Ik vergat alles, ook Max.

Totdat ik tegen halfeen terugging naar het hooggelegen Alpinecenter tegenover de gondel. Als een razende had ik allerlei sikipistes af geracet. Nergens had ik ook maar een glimp van Max en Robert kun-

nen opvangen. Niet verbazingwekkend, gezien de vermommingen die iedereen draagt in de vorm van skibrillen en mutsen. Bovendien lijkt alle skikleding op elkaar.

Het opnieuw oplaaierende verlangen om met hem te skiën, probeerde ik te onderdrukken. Niettemin zat ik boven mijn kom boerensoep en broodje, boos en teleurgesteld te zijn. Kon ik mijn ogen niet van de grote toegangsdeur afhouden waardoor voortdurend skiërs binnenkwamen. Maar hij kwam niet. Wat was er misgegaan?

Ik ging maar weer naar buiten, probeerde met die idiote, nerveuze gespannenheid af te rekenen en klikte vastbesloten mijn ski's onder. Tegen halfvier skiede ik via betoverende bospaden met trotse, grote sparren die een heerlijke harsgeur verspreidden, terug naar het dalstation. Om vier uur klikte ik mijn ski's weer uit. Genoeg voor vandaag.

Even na vijven werd er op mijn kamerdeur geklopt. Ik deed open in mijn badjas, had me net gedoucht. Het was Max. 'Waar was je? Ik heb de hele dag als een giraffe over de piste geskied.' Hij strekte die lange, gespierde nek van hem uit met een komisch spiedend gezicht. 'Bij iedere vrouw met een rood ski-jack heb ik je naam geroepen. Ik heb ik weet niet hoeveel berichten op je mobieltje achtergelaten.'

'Hij moest opgeladen worden, ik heb hem niet meegenomen. Vanmorgen heb ik een halfuur op jullie gewacht en ik kreeg het steenkoud. Toen ben ik maar naar boven gegaan. Hoopte dat jullie al daar waren,' legde ik hem uit.

'Roberts skistokken waren weg in de skikelder van het hotel. Nergens te vinden. We hebben nieuwe moeten kopen. Dat kostte tijd. Had nog even gewacht, dan hadden we elkaar niet net gemist.'

Het was niet alleen mijn ongeduld maar vooral ook de twijfel, een soort welles-nietesgevoel over de situatie, besefte ik, maar ik besloot dat het beter was om het maar zo te laten.

We gaan vanavond met z'n allen uit, hebben we besloten. We verzamelen ons bij Nindl, een niet al te grote tent die ik mij nog herinner van twee jaar geleden, toen ik samen met Willem in Kaprun was. Maar

eerst scheiden zich onze wegen: ik eet in het hotel, Max en Robert ergens anders. 'We zien jullie wel in Nindl,' riep Max.

Voordat ik daarnaartoe vertrek, bel ik naar Julia en Tijn. Julia vertelt vrolijk over school en het spelen met Anne, en ze zegt: 'Papa eet hier morgen.' Dan begint haar stemmetje een beetje te haperen. Ik vertel haar dat haar tekening op mijn nachtkastje ligt, dat ik heel veel aan haar denk, en dat ik een mooi cadeautje voor haar mee zal nemen. Vervolgens sluit ik het gesprek resoluut af met een: 'Dag liefje, flinke meid zijn, de week is zo voorbij.'

Tijn is vrolijk, zijn jongensleven gaat gewoon door. Het is zelfs leuker nu, want hij heeft Olivier continu om zich heen. 'Het gaat allemaal goed, mam.'

Willem kan ik niet te pakken krijgen. Heeft hij misschien dienst vandaag? Ik laat een berichtje op zijn voicemail achter: 'Alles goed hier. Mooie sneeuw. Liefs, denk aan je.' Maar ik denk nu pas voor het eerst aan hem, besef ik, ietwat schuldig. Mijn leven thuis lijkt zo ver weg.

Kaprun, maandag 15 december

Lopend en lachend vertrok ik gisteravond met de andere Nederlanders naar Nindl. Het was tegen tienën toen ook Robert en Max daar eindelijk een beetje lawaaierig opdoken. Ik zat in een hoekje, naast mij was nog een plaats vrij. Robert was Max te vlug af en kwam er zitten. Robert is lang, slank, heeft lichtbruine ogen, blond haar met iets rossigs erdoorheen, enkele sproeten op zijn neus en handen die zijn rustige betoogtrant met elegante bewegingen onderstrepen.

'Wat is je achternaam eigenlijk?' vroeg ik.

'Olcay. Beetje ongebruikelijk, we hebben geen idee waar hij vandaan komt. Misschien uit Ierland. Amerika is een immigrantenland, dus je komt er de meest uiteenlopende namen tegen. Een collega van mij heet Youngblood. Hij heeft Nederlandse voorouders.'

'Ja, de naam Jongbloed komt inderdaad veel voor bij ons,' bevestigde ik. 'Vreemd eigenlijk,' realiseerde ik mij opeens, 'dat achternamen, die vroeger zo belangrijk waren en het fundament vormden van

een patriarchale samenleving, tegenwoordig zo weinig meer worden gebruikt. Mannen van jouw generatie noemen bij een kennismaking vaak niet eens meer hun achternaam. Die doet er bij sociale contacten niet meer zo toe, maar je voornaam des te meer. Die bevestigt kennelijk je strikt persoonlijke identiteit.'

Robert knikte instemmend. 'Ja, je hebt gelijk. Interessant hoe zo'n ontwikkeling als vanzelfsprekend gaat.'

Toen keerden we terug naar de werkelijkheid. Zag ik opeens in alle scherpte Max, druk pratend met een lachend gehoor op hem heen. De dj kondigde aan, 'voor de liefhebbers', 'Out of time' van de Rolling Stones.

Max keek mij aan en trok me aan mijn arm de dansvloer op. Hij lachte, streek zijn haar van zijn voorhoofd en danste, lenig en snel. Zijn lichaam is heel belangrijk voor hem, besefte ik. Vandaar dat hij zo veel sporten beoefent. Ook ik haal veel voldoening uit beweging: fietsen, schaatsen, skiën, één keer in de week de sportschool. Al dansend en pratend ontdekten we meer overeenkomsten tussen ons: ambitie, prestatie, esthetiek. Toch kon ik enige reserve niet loslaten, die wortelt in de onbekendheid met elkaar.

Later, weer aan ons tafeltje, dronken we wat en praatten over vrouwen, mannen, relaties, huwelijken. Hij begon opeens over *Gejaagd door de wind*, het beroemde boek van Margaret Mitchell. 'Ja, ik heb dat van kaft tot kaft gelezen,' zei hij toen hij mijn verbazing zag. 'Jij toch ook, neem ik aan?'

Ik knikte instemmend. 'Mijn moeder heeft mij haar exemplaar gegeven.'

'Wat weet je er nog van?'

'Ik herinner me Scarlett O'Hara als een betoverende, egocentrische *Southern Belle* die haar zorgeloze leventje en beperkte wereldbeeld ziet kantelen door de harde werkelijkheid van de verwoestende burgeroorlog. Door haar koppigheid verliest ze ook de liefde van de man die haar aanbad,' zei ik.

Max knikte. 'Ik vond het einde zo briljant. Daar staat Scarlett. Bebroeid, verslagen, met een gewond hart. Ze raapt een kluit vruchtbare

rode aarde van de grond die haar ouderlijk landgoed omringt, houdt de aarde in haar hand en zegt: “Morgen zal ik de weg vinden die hem weer tot mij brengt. Per slot van rekening breekt er morgen weer een nieuwe dag aan.”

Ik keek hem verbijsterd aan. Was dit citaat een foefje waarmee hij altijd weer het hart van een vrouw wist te winnen?

‘Welnee, hoe kom je daarbij?’, reageerde hij zichtbaar beledigd. ‘Het heeft mij zeer geboeid. Het mooie van het einde is dat het alle ruimte laat voor fantasie en hoop.’

‘Ze hebben er een vervolg op gemaakt,’ onthulde ik. ‘Geschreven vanuit het perspectief van Rhett Butler.’

Hij keek me geschokt aan. ‘Werkelijk? Dat had verboden moeten worden.’

Op dat moment hoorden we, heel toepasselijk, de eerste klanken van ‘Tombe la neige’ van Salvatore Adamo. ‘Zullen we weer dansen?’

Ik keek hem aan, zag het verlangen op zijn gezicht. ‘Ja,’ gaf ik volmondig toe, ook al wist ik waar dit toe zou leiden. De overgave kwam zonder bedenkingen, zonder voorbehoud, uit een allesoverheersende behoefte aan intimiteit. Dat warme, lenige lichaam, die snelle, cynische mond, ze omsloten mij zacht. Geestelijke communicatie, huidcontact, je helemaal samen verliezen in een dans, het was er allemaal in de juiste doses. Adamo werd opgevolgd door ‘Wuthering Heights’ van Kate Bush. We keken elkaar aan. Treffender kon het niet. Er was verwarring, tederheid en ja, vooral een verliefdheid die het karakter begon aan te nemen van een uitslaande brand.

De Nederlanders wilden terug naar het hotel. Het liep tegen twaalven. ‘Ik breng jullie wel even met de auto,’ bood Max aan, hun aanzienlijke beschonkenheid signalerend.

‘Breng mij dan ook maar weg,’ zei Robert lachend. ‘Zo te zien zijn jullie zijn beter af zonder mij.’

Ik ging zitten en dronk nog wat totdat Max terugkwam. ‘Wil je hier blijven, wil je wandelen, een stukje rijden?’

Eenmaal in de auto, omgeven door hoge sneeuwwallen, pakte hij mijn hand en zei: *‘Immer kalt. Nicht so nervös sein, Emanzi.’* Zo wuif-

de hij de weerspanning in mijn lichaam weg, maakte mijn afweer bespreekbaar. ‘Die armen van jou mag ik wel,’ stelde hij vast, terwijl hij mijn gespierde bovenarm bevoelde. ‘Slank en toch stevig.’

Voor ik het wist lag ik in zijn armen – ook slank en toch stevig. We zoenden elkaar, ik tastte zijn ogen met één vinger liefdevol af op lachrimpeltjes. Hij vond het prima en ik vond het heerlijk: die verkennende, schuchtere behoedzaamheid die niet meer kan verdragen dan handen, een mond en ten slotte een tong die zachtjes mijn mond open streelde. Maar ineens ging hij weer rechtop zitten en zei peinzend: ‘Je bent getrouwd.’

‘Ja,’ zei ik. ‘Maar zelfs al houd je nog wel van elkaar, dan is partnerschap geen garantie voor verlangen.’

Max knikte. ‘Je wordt ouder, maar wilt die gevoelens die bij jong zijn horen blijven ervaren, vasthouden, als wapen tegen de veroudering en de alledaagsheid die zich opdringt in je leven.’

Ik zuchtte bevestigend. De onvermijdelijke gang van zaken. Prima als je samen een betrouwbaar team bent, met aandacht en kameraadschap voor elkaar en alles wat je samen hebt. Maar de wetenschap dat je naast elkaar, zelfs boven op elkaar in bed kunt liggen en toch mijlen van elkaar verwijderd kunt zijn, dat de werkelijke intimiteit en verwantschap aan voortdurende slijtage onderhevig is en de misverstanden en desinteresse je uiteindelijk veroordelen tot een gemeenschap in goederen, is ondraaglijk.

Willem belde me vanmorgen om halfacht al. Ik was me nog aan het aankleden. ‘Waar was je gisteravond? Ik heb je om een uur of tien nog gebeld.’ In zijn stem klonk een licht verwijt.

‘Ik heb de kinderen om een uur of zes gebeld en jou om zeven uur,’ zei ik. ‘Je nam niet op, ik heb een berichtje achtergelaten. Waar was jij trouwens?’ vroeg ik op mijn beurt.

Er viel een stilte, waaraan we allebei snel een einde wilden maken. Willem zei dat het thuis allemaal goed gaat, dat de kinderen het bij de logeerfamilies naar hun zin hebben, maar wel uitkijken naar mijn terugkeer. En: ‘Het is erg stil in huis, en ook een stuk rommeliger en

ongezelliger dan anders.'

Op mijn beurt vertelde ik over de goede sneeuw, het skiën en ook het uitgaansleven.

'Leuke mensen ontmoet?,' vroeg hij belangstellend.

'Ja hoor, een groepje Nederlandse artsen en een paar Duitsers. Daar ben ik gisteravond mee uitgegaan.' Het was de waarheid, zij het een halve.

'Kom je een beetje tot rust?'

Wat moest ik zeggen? Dat rust wel het laatste was waar ik aan toekwam? 'Ja, heerlijk,' zei ik.

'Kusjes,' zei hij ten slotte.

Kusjes? Die krijg ik van Max, dacht ik paniekerig.

Terwijl ik de trap af liep, realiseerde ik me dat ik halverwege de geleende tijd van een week, de weg in mijn leven dreigde kwijt te raken. Je ziet hem nooit meer terug, berispte ik mezelf, hou ermee op. Ik schoof aan de ontbijttafel bij de andere Nederlanders, die nieuwsgierige blikken mijn kant op wierpen. 'Laat geworden zeker?' viste Victor, de oudste van de groep. Nog even en hij mocht zich neuroloog noemen.

Ik knikte bevestigend. Nog een paar dagen, dacht ik, en dan sta ik weer in mijn keuken, kijk ik vanuit de serre naar mijn tuin, ben ik weer moeder en echtgenote. Onvoorstelbaar. Hoe moet ik dat gewone leven weer opvatten? Mijn hele zelfbeeld wankelt. Hoe kan ik van de ene op de andere dag zomaar verliefd worden? Wat is dat voor een waanzin. Ik kan aan niets anders denken dan aan Max. Zijn lach, zijn oogopslag, mond, stem, handen.

*

Eenmaal op de top stond er vandaag een harde wind, het was een beetje mistig, iedereen had haast om daar weg te komen en de luwte op te zoeken. Ik zette de clips van mijn schoenen strakker, deed een mistbril op en net op het moment dat ik weg wilde, voelde ik een hand op mijn schouder. Max. Druk, teder, begaan. 'Nog drie dagen sa-

men. Wat doen we daarmee? Ga je vanavond mee naar mijn hotel?’

Niets liever. Gewoon tegen hem aan kruipen, zijn lichaam voelen, helemaal in hem verdwijnen, en hij in mij. Ik slikte een paar keer om te voorkomen dat de tranen in mijn ogen zouden springen, en besepte dat ik hem mijn weigering niet kon uitleggen. De seksuele revolutie heeft ons allerlei vrijheden gegeven, we zijn de eenkennigheid en de truttigheid van de oprechte trouw voorbij. Zo wordt dat althans gepresenteerd. Desondanks woelde in mij het gevoel van verraad aan Willem en de kinderen. Wat triviaal, heb ik altijd gedacht als collega’s of vriendinnen mij over hun seksuele uitstapjes vertelden. Ontrouw; het woord alleen al zegt alles. Wat maak je er allemaal mee kapot?

‘Nee, Max, dat ga ik nu niet doen. Ik kan het allemaal niet overzien, wil het thuis allemaal op een rijtje zetten.’

‘Ik zou het allemaal liever niet begrijpen wat je mij probeert duidelijk te maken, maar oké, *it takes two to tango.*’ Zijn mond lachte, zijn ogen niet.

We vervolgden onze afdaling en dronken beneden, in zo’n typisch Oostenrijks café-restaurant, een glas glühwein, om weer een beetje warm te worden. Van ons plan om nog een keer naar boven te gaan, kwam niets meer terecht. We bleven er zitten tot de zon de bergtoppen rood kleurde. In de kennelijke behoefte aan een wat neutraler gespreksonderwerp begon hij over de relatie tussen Nederland en Duitsland. Waarom bleef deze zo beroerd? Moest die haat jegens de Duitsers, zo vroeg hij zich af, almaar doorgaan?

‘Ik heb part noch deel gehad aan die oorlog.’ Er verscheen enige ergernis op zijn gezicht. ‘Niet alleen de Nederlanders zijn slachtoffers, hebben vreselijk geleden. Heel veel weldenkende Duitsers wilden die oorlog niet, maar hadden geen keuze. Mijn oom was een hogere ambtenaar, vader van vijf kinderen. Als hij zich tegen het toenmalige gezag had verzet, was hij gefusilleerd en bleven zijn vrouw en vijf kinderen zonder inkomen, zonder toekomst achter. Mijn ouders woonden in een dorpje bij Dresden. Een familielandgoed met een stoeterij. Zij zijn na het einde van de oorlog, toen Duitsland in vier bezettingszones zou worden opgedeeld en ze bij de Sovjet-Unie

zouden gaan horen, gevlucht naar familie in de buurt van Heidelberg. Hebben al hun bezittingen, ook de paarden, achter moeten laten. Van het familiekapitaal bleef door de inflatie na de oorlog niet veel meer over. Ze moesten hun eigen wederopbouw in handen nemen, helemaal opnieuw beginnen. Dat de Berlijnse muur viel, konden we eigenlijk nauwelijks geloven. Ik zie het nog voor me: die rare mix van doodsbang zijn dat het misschien toch niet waar was, en dansen van vreugde met tranen in je ogen. Die val was een ongelooflijke en onvoorziene mijlpaal in de geschiedenis. Twee jaar later zijn wij teruggegaan naar die plek. Dat hadden we beter niet kunnen doen, want al onze bezittingen, het landhuis, de paardenstallen, noem maar op, waren verdwenen. Er stonden afgrijselijk lelijke huurkazernes op de grond die ooit van ons was geweest.’

‘Vertel eens over je familie,’ drong ik aan.

‘Oud geld. Vier zonen. Eén voorbestemd om priester te worden, de tweede arts, de derde jurist. Dat was de gebruikelijke gang van zaken. Daarmee verzekerde je als ouders je zielenheil, je gezondheid en je rechten. Ik ontsprong als vierde zoon de dans. Kon niet kiezen tussen economie of rechten, heb het dus maar allebei gedaan. Mijn oudste broer is na tien jaar priesterschap uitgetreden, mijn tweede broer werkt in Zwitserland, als jurist in overheidsdienst, de derde is internist in het academisch ziekenhuis in Heidelberg. Mijn moeder leeft nog, mijn vader is vijf jaar geleden gestorven, en mijn zus twee jaar later. Ze had een hersentumor, te laat ontdekt. Dat verdriet sloopt mijn moeder, ze heeft haar levenslust verloren.’

Er viel een stilte tussen ons die ik verbrak met mijn visie op de anti-Duitse houding. ‘In de meeste Nederlandse families,’ begon ik, inmiddels met een tweede glaasje glühwein voor me, ‘zijn het de ouders en grootouders die de herinnering aan “die rotmoffen” en de oorlog levend houden, doorgeven aan hun kinderen en hun kleinkinderen. Die oorlog hebben zij natuurlijk zelf meegemaakt. Ik heb me voorgenomen met mijn kinderen niet over de oorlog te praten. Als tiener had ik geregeld ruzie met mijn ouders over hun oorlogsverhalen. “Mag die oorlog nu eindelijk eens ophouden?” riep ik toen, en die mening heb

ik nog steeds. Niet dat we moeten stoppen met herdenken of moeten vergeten wat er is gebeurd. Maar die haat jegens de Duitsers mag wat mij betreft verdwijnen, in plaats van nog steeds zo te worden gekoesterd. Ik heb daar heel weinig begrip voor. Misschien omdat ik nooit de diepte van mijn eigen agressie, angst en honger heb leren kennen. Mijn generatie heeft alles mee gehad, is opgegroeid in vrede en welvaart.' We zwegen allebei even. Toen zei ik: 'Ik heb eens gehoord dat de relatie tussen Nederland en Duitsland er tegenwoordig een is van vervreemde naasten.'

Max knikte instemmend. 'Zelfs tussen ons.'

Ik heb vanavond gegeten met de andere Nederlanders. Na het eten voelde ik me moe, zelfs een beetje geknakt. 'Ik ga maar eens vroeg naar bed,' zei ik tegen mijn tafelgenoten, me realiserend dat ik niets had afgesproken met Max. Ik heb een douche genomen, mijn haar gedroogd en een lichtblauwe, met witte strepen afgezette, badstoffen jumpsuit aangetrokken.

Tegen negenen begon ik eindelijk aan het boek dat ik heb meegenomen. Een halfuurtje later werd er op mijn deur geklopt. En nog eens. Ik deed open en in de deuropening stond Max. Hij stapte naar binnen. 'Waar was je?' Hij nam mij op in mijn strakke bedoutfit. 'Emanzi, wat zie je er mooi uit zo.' Vervolgens wond hij er geen doekjes om: 'Als er tussen een vrouw en een man A is gezegd, volgt B onvermijdelijk. Dat is een natuurwet die zich maar moeilijk laat hinderen door de ratio.'

Dat is maar al te waar, besepte ik.

Even later werd er weer geklopt. Max deed open.

'Ik dacht al dat je hier moest zijn,' zei Robert. 'Ik kom Isabelle verlossen van jouw overredingskracht. Net op tijd, zie ik.' Hij grijnsde veelbetekenend naar mij. 'Kom, kleed je aan, dan gaan we uit met zijn drieën.'

Kaprun, dinsdag 16 december

Zo gezegd, zo gedaan. Het is al tegen de middag als ik weer wakker word.

Robert nam mij gisteren apart. 'Ik moest niet alleen jou beschermen,' zei hij, 'maar ook Max. Hij doet wel heel stoer, maar hij is nog maar net in het reine met zijn scheiding, heeft de ene vriendin na de andere. Je weet wel, die snoepwinkel waar je als gescheiden man in rondloopt. Ik heb het gevoel dat het met jou anders is, dat hij echt verliefd is. Maar laat het betijen. Je leeft nu in een romantisch sprookje dat geen realiteitszin toelaat. Wacht tot je thuis bent, terug in het gewone leven. Dan kun je het in een bepaald perspectief plaatsen.'

'Van wie heb jij die wijsheid?,' vroeg ik, met lippen die begonnen te trillen.

'Mijn vader is dominee.'

Ik knikte. Robert heeft gelijk: het is beter als ik wat afstand neem. Ik kan me toch ook wel vermaken zonder Max? Ik kwam hierheen om op mezelf te zijn, niet om me vast te klampen aan een man als de eerste de beste wanhopige vrijgezel.

Kaprun, woensdag 17 december

'Morgenochtend vroeg gaan we weg. Ik heb 's middags een seminar in Frankfurt.' Max kwam vanmorgen toch weer naar me toe aan het ontbijt. Na een hele dag was ik blijer dan ik had moeten zijn om hem te zien. We bleven nog even aan de tafel zitten terwijl de rest van de groep al naar de piste was. Ik versteende eventjes, want ik had nog nauwelijks aan zijn vertrek gedacht. Hoe kon ik afscheid van hem nemen? Hoe moest ik verder met mijn leven? Ik wist wel dat het overtrokken gedachtes waren, maar ik kon ze niet negeren.

Max sloeg een arm om me heen. 'We zien elkaar weer, dat weet ik zeker.'

Maar dan nog, piekerde ik, waar leidt dat allemaal toe? 'Het hoeft niet noodzakelijkerwijs een vervolg te krijgen,' reageerde ik aarzelend, met een dapperheid die pijn deed. 'Het is misschien maar beter om er een mooie herinnering van te maken.'

Max zette zijn koffiekopje neer, keek mij ongelovig aan. 'Meen je dat echt?'

Ik knikte. 'Een relatie tussen ons is geen optie. Deze dagen in de

sneeuw met niets anders aan je hoofd dan skiën en uitgaan, is niet de realiteit. Een soort betovering, een begoocheling zelfs.' Doe niet zo verrekt rationeel, dacht ik intussen. Maar ik moest wel.

Zaterdagmiddag bij mijn thuiskomst zal alles weer doorgaan zoals ik het gewend was. Na de kerstvakantie sta ik voor de klas. Ik moet door met mijn leven, de kinderen, Willem. Maar hij krijgt wel een andere vrouw terug dan de vrouw die vertrok.

'Het is onze laatste dag. Onze laatste nacht,' zei Max, haast smekend, en in die zinnnetjes zat veel meer dan alleen de mededeling. Het was een uitnodiging om van de nacht daadwerkelijk 'onze nacht' te maken, maar dat was een uitnodiging waar ik niet op in kon gaan.

Ik pakte zijn hand. 'Sorry, Max. Ik kan dat niet aan, zou er maar overstuur van worden. Je vertrek zou dan nog zwaarder zijn. En bovendien zit ik dan ook nog met Willem. Het zou altijd tussen mij en hem in blijven staan, om het even of ik het hem wel of niet vertel.'

Zijn gezicht verried teleurstelling. 'Brave meid. Wist niet dat ze nog bestonden.'

Vandaag kwamen ze van heinde en verre hier naar het skigebied van Kaprun. Wat een drukte was het. Door al die zonnige dagen is de sneeuw in de lagergelegen gebieden papperig geworden.

Max moest nog een paar telefoongesprekken voeren, ik skiede alvast met Robert naar een restaurant halverwege het skigebied, waar Max zich ook zou melden zodra hij klaar was. Twintig minuten later zaten we, boven een beker warme chocolademelk met een flinke dosis slagroom, te praten over Roberts leven.

'Ik blijf voorlopig in Londen, maar zal hoogstwaarschijnlijk te zjiner tijd teruggaan naar Amerika,' zei hij. En hij gaat zeker trouwen met zijn Leigh Anne. 'Al die vrijblijvendheid ligt mij niet zo.' We hadden het over zijn twee oudere zussen die hem, samen met zijn moeder, vertroetelden. 'Ik heb daardoor veel begrip gekregen voor de vrouwelijke psyche,' zei hij schertsend. De relatie met zijn vader ervaart hij als afstandelijk. 'Hij is een mix van moralisme en vergevingsgezindheid, maar hij heeft mij eigenlijk nooit kunnen vergeven

dat ik niet in zijn voetsporen ben getreden. Er is een lange traditie van dominees in onze familie. Ik ben geen agnost, maar ook geen gelovige. Een fundamenteel gesprek met mijn vader daarover is onmogelijk. Te bedreigend voor hem, vermoed ik. We hebben het sowieso zelden met elkaar over dingen die er echt toe doen. Hij is niet in staat tot minzaamheid, een zekere vriendschappelijkheid ten aanzien van mij. Misschien is het een kwestie van jaloezie, denk ik soms. De hechte band tussen mijn moeder en mij heeft hem wellicht het gevoel van een buitenstaander gegeven. Ik heb hem vooral meegemaakt in zijn rol als autoriteit. Ik kan me niet herinneren dat hij mij ooit geknuffeld heeft.'

'Veel zonen hebben een problematische relatie met hun vader,' zei ik. 'Ze moeten hun eerste complimentje nog krijgen. Altijd die afstand, rivaliteit en kritiek. Maar waarom berust je daarin? Geef hem zelf eens een keer een zoen bij een begroeting. Een moet de eerste zijn.'

Hij keek me verbluft aan. 'Ik weet niet of ik dat aandurf. Ik ben een beetje bang dat hij dat gebaar helemaal niet zal waarderen.'

'Wees dapper,' moedigde ik hem aan, 'probeer het gewoon. En laat mij weten hoe het afgelopen is.'

Ineens voelde ik twee armen om me heen. Max woelde met zijn neus door mijn haar. 'Mmm, Emanzi, wat ruik je toch weer lekker. Wat is dat voor parfum?' Ik kreeg een zoen, en nog een.

'Je reviens, van Worth. "Ik kom terug", betekent dat.'

Even was hij sprakeloos, toen schoot hij in de lach. 'Dat hoop ik dan maar. Wil je vanavond een beetje van dat parfum op mijn zakdoek doen? Dan kan ik je blijven ruiken.'

Hoe is het mogelijk dat ik zo'n overrompelende romanticus tegen het lijf ben gelopen. Lot of noodlot?

We skieden met z'n drieën in één ruk helemaal naar beneden. Snel, zwijgzaam, af en toe bijna ademloos, omringd door een imponerend berglandschap. Zo veel onvergankelijkheid om me heen, in miljoenen jaren ontstaan, en daarna geschuurd in allerlei vormen door de wind en regen die hellingen en toppen op allerlei verschillende manieren

heeft gemodelleerd. Ik voelde me ineens zo nietig. Maar dat is het juist, we willen wél iets voorstellen, ertoe doen. Daarom creëren we onze eigen uniciteit, beleven ons leven op de golven van de tijdgeest en de prioriteiten die daarbij horen, in de verschillende fases tussen geboorte en dood, die ons gegeven zijn. Heel belangrijk voor ons, maar volkomen onbelangrijk in het grote, onbegrijpelijke spel van de evolutie.

Ik probeerde het allemaal van me af te schudden, om met een leeg hoofd de helling af te suizen. De enige manier om dat te bereiken was uiterste concentratie. Ik registreerde de wind om mijn oren, de cadans van mijn ski's, het knerpemde geluid van de sneeuw die wegschoof als ik afremde. Snel een grote afstand skiën heeft iets psychedelisch. Als of je van de aarde wordt opgetild.

'Zullen we vanavond samen ergens eten? Ik ben dat Oostenrijkse eten een beetje beu. En die lawaaierige landgenoten van jou ook,' stelde Max voor zodra we helemaal beneden waren en onze ski's en skischoenen wegbrachten.

Dat wordt dan het afscheid, dacht ik, en worstelend met de wanhoop daarover liep ik terug naar mijn hotel.

Een paar uur later haalde hij me met de auto op. We reden naar een restaurant dat werkelijk niets met Oostenrijk te maken had. 'Zo, dit is een stuk beter.' Hij lachte goedkeurend.

'Het zou net zo goed Londen, Brussel, Amsterdam of Berlijn kunnen zijn,' merkte ik op.

Max, deze keer met een overhemd zonder das, en een jasje aan, pakte de kaart en hield die met één hand vast terwijl zijn linkerhand de mijne zocht. 'Laten we eerst maar even een aperitiefje nemen.'

Zo gauw de ober met onze keuze verdwenen was, zei Max bewonderend: 'Je ziet er beeldschoon uit. Hoe kom je toch aan dat donkere krullende haar?'

'Van moederskant. Haar familie komt uit Leiden en heeft daar een lange stamboom die teruggaat tot de zestiende eeuw. Al die donkere haren en ogen die sindsdien in de nazaten opduiken, worden in besloten familiekring altijd verklaard met de grap: "De Spanjaarden heb-

ben inderdaad een jaar voor Leiden gelegen.”

‘Wat wilden die Spanjaarden daar dan?’ vroeg Max nieuwsgierig.

‘Ze hebben tijdens de Tachtigjarige Oorlog in 1573 en 1574 Leiden belegerd. Mijn ouders wonen daar nog steeds. Mijn broer heeft er ook gestudeerd. Leiden heeft de oudste universiteit van Nederland.’

De ober verscheen voor de bestelling. We waren helemaal vergeten op de kaart te kijken, wierpen er snel een blik op, en gaven hem onze keuze door. Allebei namen we een salade vooraf en ik koos een hoofdgerecht met vis, Max met vlees.

‘Waarom heb jij niet in Leiden gestudeerd?’ vroeg Max nadat hij de wijn had gekeurd.

‘Je moet niet gaan studeren in de stad waar je woont. Tenminste, dat vond ik. Mijn broer had daar geen moeite mee. Ik vond Amsterdam grootstedser, anoniemer en daarom aantrekkelijker,’ verklaarde ik. ‘Maar nu zou ik eigenlijk liever in Leiden wonen dan in Amsterdam. Leiden was in de Gouden Eeuw de op een na belangrijkste stad van Nederland, door de universiteit en de laken- en wolindustrie. De stad is heel erg zichzelf gebleven, dat kun je van Amsterdam niet zeggen. De wijk waarin ik woon is mooi en rustig, de grachten zijn heel mooi, maar verder wordt het centrum geteisterd door een overdosis toeristen, die hun ogen uitkijken op de Wallen.’

‘Er is toch ook veel moois te zien?’

‘O, jawel: het Paleis op de Dam, de Nieuwe Kerk, de Oude Kerk, het Museumplein, om maar eens wat te noemen. De stad was in de zeventiende eeuw het financiële centrum van de wereld. Aan de VOC hebben wij die mooie grachtenpanden en stadspaleizen te danken. En de schilderkunst uit die periode.’

‘Ik moet er toch eens naartoe. Leid jij me dan rond?’

‘Daar heb je dan wel een paar dagen voor nodig.’

‘Des te beter,’ zei hij, goedkeurend lachend.

Vervolgens nam de stilte bezit van ons tafeltje, uitgenodigd door de realiteit van zijn vertrek. We keken elkaar aan, zuchtten, en ten slotte zei Max: ‘Wat er tussen ons is, daar kun je kort of lang over praten. Het enige wat ik zeker weet is dat ik morgenochtend vertrek en

jij nog hier blijft. Wat doen we daar verder mee?’

‘Niks,’ beantwoordde ik die vraag met neergeslagen ogen. Toen ik weer opkeek, had hij weer die observerende oogopslag die mij de eerste avond al trof. Ik voelde zijn hand op mijn koude handen.

‘Jeetje, wat leek jij opeens ver weg.’ Schelms, hoffelijk, geestig, zacht en hard, hij is een onweerstaanbare mengelmoes van aantrekkelijke eigenschappen. Ik heb eigenlijk nooit iemand ontmoet zoals hij.

We aten, praatten over wat er tijdens de verschillende gangen op ons bord lag, ik gaf hem een paar keer een compliment voor zijn wijnkeuze.

‘We lijken wel zo’n getrouwd stel dat elkaar niets meer te vertellen heeft,’ grapte hij, maar duidelijk niet van harte.

Ik pakte zijn hand. ‘Het tegendeel is, denk ik, waar. Het is juist het teveel aan gedachten en gevoelens dat mij stil maakt.’

Ik voelde hoe hij zijn knieën tegen de mijne drukte. ‘Kom, ik reken af, dan gaan we naar mijn auto.’

Op de achterbank, door zijn overhemd heen, voelde ik een gespierde, zachte borst. Ik keek vertederd naar het kuiltje van zijn hals.

‘Ik wil zo graag meer van je zien,’ probeerde Max, ‘kunnen we niet naar je kamer gaan of naar mijn hotel?’

Ik schudde mijn hoofd, maar vroeg me tegelijkertijd af: waar ben je bang voor? Waarom doe je dat niet? Het antwoord gaf ik niet, maar ik wist het wel: ik zou dan helemaal verloren zijn. ‘Laten we een stukje wandelen,’ stelde ik voor.

De avond omvatte ons teder. Het was doodstil. Ontelbare sterren stonden als bevroren lichtjes aan de hemel. We keken naar elkaar met vochtige ogen, klemden ons vast aan elkaar, leken samengevroren.

‘Emanzi, die lange wimpers van jou als je ze neerslaat zoals nu. Die tranen die er zo stilletjes uit glijden. Ik kan het niet aanzien. Waarom doe je dat jezelf aan? Waarom spreken we niet gewoon een keertje af? Ik kom wel naar je toe. Of jij naar mij. Het hoeft niet onmiddellijk, laten we gewoon contact houden, dan zien we wel waar het naartoe gaat.’

Ik pakte zijn gezicht tussen mijn handen en keek hem door een mist van tranen aan. ‘Ik zal je nooit vergeten, je hebt mijn skivakantie heel bijzonder gemaakt. Door jou voelde ik me weer jong en mooi. Maar ook bemind, blij, verwachtingsvol, overmoedig bijna. Allemaal gevoelens die ik anders niet gehad zou hebben. Dat heeft ongelooflijk veel voor mij betekend, maar ik moet nu gewoon weer terug naar de werkelijkheid.’

‘Naar een man die je nauwelijks ziet staan?’ schamperde Max.

‘Wat bedoel je?’

‘Nou, je maakte een behoorlijke verkommerde indruk die eerste avond. Een beetje treurig, gelaten.’

‘Dat was ook zo. Maar ik wil niet wegvlugten van de problemen die er tussen Willem en mij zijn. Die moeten eerst opgelost worden. Ik weet niet of ik bij hem blijf, maar die afweging is heel proces. Daar kan ik nu geen voorschot op nemen.’

Max hief zijn ogen in verbazing naar de sterren. ‘Ik wist niet dat vrouwen zo rationeel konden zijn.’ Hij werd zichtbaar emotioneel. ‘Ik ben ook verliefd geworden en overvallen door allerlei gevoelens die ik niet voor mogelijk had gehouden. Je bent een vrouw zoals ik nog nooit ben tegengekomen. Misschien word je ooit een mooie herinnering, maar dat wil ik op dit moment helemaal niet.’ Na een aarzeling werd de treurigheid op zijn gezicht minder, en pakte hij mijn beide handen. ‘Oké, ik wil dat we één ding afspreken. Laten we voorlopig onze eigen levens leiden. Misschien kan ik een keertje langskomen in Amsterdam en je dan ontmoeten. Van de zomer, of in september. Maar hoe dan ook: laten we elkaar over vijf jaar weer zien. Gewoon twee, drie dagen samenzijn. *Je reviens*. Jij ook? Op de datum van onze eerste ontmoeting: 13 december. Beloofd? Echt doen, hè?’

Ik was niet in staat om iets te zeggen. Ik liet zijn voorstel tot me doordringen, met stijgende verbazing. Eindelijk kon ik iets uitbrengen: ‘Waarom pas over vijf jaar?’

‘Geloof me, dat heeft een heel goede reden.’ Terwijl hij dit zei, gleed er een schaduw over zijn gezicht. Opeens leek hij heel ver weg. Wat was er aan de hand?

Kort daarop was het voorbij en liepen we terug naar zijn auto. Hij reed me terug naar het hotel en we stapten uit. Max sloeg zijn armen om me heen: *'Liebe, liebe Emanzi.'* We stonden daar als bevroren. Ik rukte me los uit zijn omhelzing. Liep weg, aanvankelijk zonder om te kijken. En toen ik dat eindelijk durfde, zag ik hem in zijn auto vertrekken. Alleen omringd door bergen en sneeuw voelde ik een enorme eenzaamheid.

Die Vier Jahreszeiten ligt buiten het centrum. Het is er doodstil. In stilte is alles begonnen, besef ik: conceptie, verbazing, ontdekking, onderzoek, liefde. En verdriet. Ik voel zijn aanwezigheid overal op mijn lichaam, maar vooral in mijn hart. Dat is niet een beetje gebroken. Het ligt aan gruzelementen.

*Mensen van veertig zitten
wat geluk betreft op hun
dieptepunt'*

– George Vaillant (80), psycholoog en hoogleraar aan Harvard, die beweert dat tachtigers veel gelukkiger zijn dan toen ze veertig waren

Isabelle en Willem leren elkaar tijdens hun studie kennen, krijgen een relatie, een serieuze baan. Ze trouwen en krijgen kinderen. En dan, ineens, zijn het veertigers. Midlifecrises komen en gaan en luiden de tweede helft van het leven in. Maar juist deze periode leert hun dat het leven zich niet laat sturen. Geheimen uit het verleden van hun ouders hebben hun weerslag op het leven van nu. Onverwachte ontmoetingen plaatsen alles in een ander perspectief. Een fascinerende familiesaga, waarin veel mensen – van veertigers tot tachtigers – zich zullen herkennen.

Heleen Crul (1944) was journaliste bij de *Leidse Courant*, *De Gelderlander*, *Margriet* en *Elsevier*. De afgelopen jaren schreef ze een groot aantal opiniestukken voor *NRC Handelsblad*. Crul is auteur van de bestsellers *Wij willen kinderen* en *Tussen de generaties*. *Het veertiggevoel* is haar eerste roman.

NUR 350

ISBN 978-9401904995

9 789401 904995

Omniboek

www.omniboek.nl